

En dat zou dan die heillooze, on-Bijbelsche prediking zijn?

Ja, want onze neo-Chr. Gereformeerden hebben die belijdenis van de vaders der Scheiding verworpen, beweerde dat die dogmatische uitspraak door latere Synodes herroepen zou zijn. Meesterlijk is door u in „De Bazuin” aangeleend, dat die bewering niet overeenkomstig de werkelijkheid is.

Het lijkt mij niet ondienstig, ook den lezers van „De Reformatie” die dogmatische uitspraak der Synode van '37 woordelijk voor te leggen, opdat dit punt in geschil, hen duidelijk voor oogen sta.

De Berkhoff zegt: onze kinderen zijn niet in re, maar in spe kinderen Gods (blz. 21). Di. van Velzen, Brummelkamp, Scholte, e.a., ik bedoel de Synode '37, zeide¹⁾ (en daarmee vereenigde zich De de Cock:

„Met Art. 34 onzer Geloofsbelijdenis, en Catechismus, Antw. 4 („kent en erkent de Synode op grond van Gods Woord”), dat de kinderen der geloovigen met hunne ouders in het verbond Gods en zijne gemeente begrepen zijn, uit kracht van Gods beloften; en daarom gelooft de Synode, met Hoofdstuk 1, Art. 17, der Dordtsche Leeregeels, de godzalige ouders te moeten vermanen, om niet te twifelen aan de verkiezing en zaligheid hunner kinderen, die God in hunne kindschheid uit dit leven wegneemt. Daarom rekent de Synode met het Doopformulier, de kinderen der geloovigen te moeten houden voor lidmaten der gemeente Christi, voor erfgenamen des rüks Gods en Zijns Verbonds.

Dewijl echter het Woord Gods duidelijk leert, dat niet allen Israël zijn, die uit Israël zijn, en de kinderen der beloften voor het zaad worden gerekend; zoo houdt de Synode geenszins allen en een legelijk hoofd voor hoofd, zoo min kinderen als volwassen belijders, voor ware begunadigden of wedergeborenen. Dewijl de Synode evenwel niet naar den verborgen raad Gods, maar naar Zijn geopenbaard Woord wenscht te oordeelen en te handelen, zoo kan en mag zij ook geen scheiding maken in de regering der Kerk tusschen leden en leden, waarvan een gedeelte bij ons als bekeerden, een ander gedeelte als onbekeerden te boek zou staan.

In de prediking blijft echter ten sterkste de onderscheiding van het inwendig geestelijk leven aanbevolen, ter ontdekking der hypocrieten. In de prediking verkondigen wij, dat niemand tot de Kerk behoort dan de ware begunadigden en op dien grond verkondigen wij allen onbekeerden, dat zij niet tot de Kerk behooren, en, indien zij onbekeerd sterven, gewisselijk zullen verloren gaan. Hierdoor leeren wij geenszins een afval der heiligen, of een afval uit het Verbond der genade, maar wekken integendeel een legelijk lidmaat ernstig op tot zelfonderzoek en beproeving voor God, en vermanen de bekommerden en verlegen vanwege hunne zonden om hunne roeping en verkiezing vast te maken. Met deze gronden komen volkomen overeen de artikelen in den aanvang der Kerkordening gesteld en aangenomen.

Wanneer wij deze leer nu zouden prijsgeven voor de nieuwere opvattingen onzer Christelijke Gereformeerde broeders, ja dan vrees ik dat we op geen vereeniging met hen mogen hopen.

Hoogachtend,

Uw dw.,

C. BUITENDIJK.

Naschrift. Gaarne laat ik deze „Stem uit onze Kerken” doorklinken tot onze lezers. Tegenover het onbeholpen geredeneer van „De Rotterdammer”, die de ontdekking deed, dat mijn „grondfout” was, dat ik vergat, dat de confessie verder reikt dan de kerkelijke grenzen, is een dergelijk schrijven wel eens goed: het bevestigt, dat de „grondfout” van „De Rotterdammer” is, te vergeten, dat ik nooit vergat, wat ik volgens dit blad permanent vergat. Juist omdat de confessie één is, moet men de kerkelijke grenzen niet trekken naar willekeur.

Wat die Synode van 1837 betreft: indertijd schreef de „Amst. Kb.” in gelijken geest als inzender. Daarop zei „De Weeker”: „o wat een domheid; de dogmatische besluiten van 1837 zijn later door de toenmalige Chr. Geref. Kerk (1840 e.v.) ingetrokken; het zal mij benieuwen, of de Geref. pers dit nu durft verder vertellen.”

Vervolgens heb ik in ± 8 art. breed die zaak besproken, en in I. aangeleend, dat deze dogmatische artikelen volstrekt niet ingetrokken zijn.

Hierna evenwel een grondig zwijgen van „De Weeker” en ook van De Berkhoff, niettegenstaande deze het „Amst. Kerkbeurtenblad” alsmede „De Weeker” had gebruikt om te zeggen, dat 1837 ingetrokken was.

Zulk een wegruimen van steenen noemt de heer Diemer dan broeders bestrijden. Zou hij wel goed gelezen hebben wat hij veroordeelt?

K. S.

¹⁾ Hendrik de Cock, Eerste Afgescheiden Predikant in leven en werkzaamheden, door H. de Cock (zoon). Leenaar aan de Theologische School te Kampen, te Kampen bij S. v. Velzen Jr. 1890, Deel II, blz. 271.

Polemiek „De Rotterdammer”. III.
Specialiseering contra nivelleering.

In de derde plaats een woord over de wederzijdsche klacht: „De Rott.” opponeert tegen de specialiseering (— al kiest het blad daarvoor andere termen, waarover later) — en ik heb bezwaar tegen de nivelleering, waarvan het blad zich schuldig maakt, in de hier bedoelde, zeer nadrukkelijk eigen standpunt afteekende artikelen; en dus ook in andere copie.

In mijn derde artikel in de „Delfsh. Kb.” sprak ik eerst even over de bijdschap van „De Rott.”, toen het bij het jubileum der Theol. School te Kampen ook een chr. geref.

gelukwensch kon opnemen; knoopte daaraan vast een herinnering uit „De Standaard” aan Van Oosterzee, die indertijd ook Kampen telegrafisch feliciteerde met den nog al kreupel-exegetiseerenden volzin: „de braambosch verteerde niet”, maar die — zie het art. van ds. Rullmann in „De Standaard”, later geen goed woord, doch op de „Rotterdammer”-logica veel lijkende onvriendelijke woorden overhad voor de dogmatische specialiseeringsworstelingen van dr. A. Kuyper, met wien de Theol. School toch juist in zijn dogmatischen strijd ten nauwte verbonden was. Daarna vervolgt het artikel aldus:

Maar ik keer weer naar het begin terug: laat ons niet bij de wederzijdsche algemeenheden blijven staan. Dezelfde christelijke geref. (en andere) dominee's die in „De Rott.” een paar vriendelijke woorden schreven over de algemeene waarde van de Kamper Theol. School, hebben den volgende Zondag zich allen van haar gelaafed, zich nadrukkelijk van haar eigenlijke werk losgemaakt voor de oogen Gods — geboden, psalmen, benedicties — en in Zijn ooren. Dat vergeet ik ook niet. En juist op dit allerbizarreste, waarop wij uit elkaar gaan, wil ik nu den strijd openen. Wie dien strijd ontwijkt, heeft geen geloof, dat hij in z'n allerspecialste kerkelijke levenshouding in Gods weg loopt. Gaat hij dan toch daarin verder, zonder voortdurende zelfcontrole, is dat dan „zegen”?

Wel neen — wie zóó den „zegen” bewijzen wil, verwereldlijkt alles wat geestelijk en kerkelijk is en is bang, zich te onderzoeken in Gods oog.

Beter dan telegrammetjes te sturen — ze zijn goedkoop — over den braambosch die niet verteert, is elkaar te herinneren, dat Zondagmorgens de Chr. Geref. dominees en de Geref. dominees gaan staan voor den brandenden braambosch en elkaar daar beschuldigen van ongehoorzaamheid.

Dat zijn de feiten, die schreeuwen om oplossing. Wie deze feiten verdoezelt, kan wel goedkoop felicitaties schrijven, maar hij heeft ze dan ook geschreven buiten het gezicht op den brandenden braambosch, waarin de God zich openbaart, die zegt: Ik ben, die Ik ben.

Maar die God en die braambosch zijn toch te verschrikkelijk om alleen dienst te doen voor 'n algemeen krul- en sier-randje om een stichtelijk gelukstelegram.

Specialiseeren, mijne heeren!

Terug tot de onderscheidingen!

En als ik ze niet aandurf, dan moet ik mij bekeeren.

Want als we niet specialiseeren, raken we ons beginsel kwijt. Onze partij en ons godsdienstig leven in Nederland, is alleen door den specialiseeringsarbeid van onze groote mannen geworden wat ze was.

En alleen, wie bij elke vraag, die opkomt uit het leven, het verband met de beginselen zoekt, helpt ons goed en duurzaam.

Wie dit nalat of, met een onbegrijpelijke felheid tegen iemand persoon, dit verband leggen tusschen incidentele verschijnselen en onveranderlijke beginselen een „onbegrijpelijke felheid” noemt, en zich dan laat omringen door een paar briefschrijvers, die ook al niets van de zaak begripen (ten deele doordat „De Rott.” over de pit van het bezwaar hardnekkig is heen gelopen), die doet ons vragen: is „De Rotterdammer” nog wel een principieel scherp leidend blad?

Interkerkelijk is een mooi woord, maar ik ben het eens met ds. H. J. Heida van Vlaardingen, die in zijn Kerkbode schrijft, dat de woorden „interkerkelijk” en „interconfessioneel” in onze tijd wel zeer druk worden gebruikt, doch meermalen ten onrechte.

En zoo is het met „De Rotterdammer” ook.

Het is geen kleinigheid, als de directeur-hoofdredacteur van „De Rotterdammer” zelf de kwestie tusschen Chr. Geref. en Gereformerd in ernst meent te hebben gesteld, als hij de „pluriformiteit” maar voren schuift, ²⁾ aan de hand van enkele — reeds op den tast voelt men dat — nog ongelukkig gekozen citaten (deels handelend n.b. over plaatselijke kerk). Dat wist erop, dat we in „De Rott.” een blad hebben dat op sociaal terrein en anderszins de pretentie voert principieele leiding te geven, voor ons christelijk en antirevolutionair volk, maar dat tevens zich de weelde permitteert op het terrein waar voor alle christelijke actie de principes gezocht worden (de christelijke belijdenis) met ontstellende openhartigheid het handhaven van den beginselstrijd liefhebberijwerk te noemen, of een „stokpaardje-berijden (noot teruggenomen), of onbegrijpelijke felheid, of — alles onder één gezichtspunt bezien, of wekelijksch misbruik van scherpsinnigheid.

De toelichting van deze nog altijd overeind staande termen zwaaid wel met een vlag van interkerkelijkheid, doch kon den zin van dit gebaar niet waarmaken. Interkerkelijkheid is een bewuste consequent volgehouden houding; maar hier is deze zoek. Men schrijft niet consequent en men zwijgt ook niet consequent. „De Rott.” is in die befaamde Hoornstoot-artikelen de leiding kwijt; heeft naar beneden (fundamenteel, waar het op aan komt) geen principieele overtuiging, die conform de belijdenis was, welke dr. Kuyper h.v. in zijn niet-theologische overtuiging toch altijd vasthield en uitwerkte, en wil nu naar boven toe al wat zich momenteel op christelijk erf beweegt, verbinden.

Dit heet dan: interkerkelijkheid. Maar het is niet-kerkelijkheid naar beneden, en veel-kerkelijkheid naar boven.

Zulks heet dan „samenbinden wat naar de groote levensbeginselen hieënhoort”.

Maar o wee — op 't zelfde moment, waarop het blad dit schoone woord dan eens toelicht en, wordt het zoeken naar één van die groote levensbeginselen, eigenlijk het allergrootste, gerangschikt onder de „onbegrijpelijke felheden”.

Maar zoo bindt men niet samen. Zoo

krijgt men alleen maar een agglomeraat van lezers van „De Rotterdammer”; maar geen om de groote beginselen saamgehouden massa. Zóó verklaar ik dan ook, dat „De Rotterdammer” (die nog over zoo heel veel van mijn eerste antwoordartikelen heenloopt) ook al niets zegt over de door mij opgeworpen onderscheiding tusschen inter-kerkelijkheid of veel-kerkelijkheid; en ook niets antwoordt op mijn bezwaar tegen de bewering van het blad, dat in een groot deel van de Geref. Studentenwereld het woord „Assen” niet mocht genoemd worden. Zoo verklaar ik ook, dat het blad liever brieven van enkele larmoyante of ietwat plomp lachende inzenders opneemt, dan ernstig te antwoorden op wat het „Leiderblad” liet drukken, zich naast mij scharende inzake de beginselkwestie tegenover „De Rott.”, ook al met het oog op het jeugdwerk. Zoo verklaar ik ook, dat het blad de kwestie van conscientiebezwaren van christenen (inzake de vaccinatie) zoo maar even laat uitmaken door een Leidsch hoogleraar, die juist inzake die conscientie-vragen niet weten kan, wat de principieele kwestie erin zijn.

„De Rotterdammer” wil niet vergeleken worden met „De Standaard”; toen ik daar maar even van repte, werd het blad ietwat boos. Vermoedelijk vergat men even, dat „De Rott.” bij de lezers zelf die vergelijking wel eens opdringt, door h.v. publiek uit te rekenen, hoeveel pagina's men meer geeft (alsof het aantal „lappen” van een blad zijn waarde beheerscht). Maar ik wang nog eens de vergelijking: indien het blad werkelijk wil blijven een principieel voorlichtend blad voor onze antirevolutionaire menschen, dan moet het niet gaan vragen naar de kwantiteit van zijn copie, doch naar de kwaliteit. En op dat punt (den beginselstrijd) heeft het vieraal artikelen van den hoofdredacteur eigenlijk onthullende beteekenis gehad. Ik had ze niet kunnen verwachten.

Ik zeg dit, in de wetenschap, dat het mij kwalijk zal genomen worden. Ik kan er niets aan doen. Als ik „De Rotterdammer” eerst zacht gewaarschuw heb en ik word dan zóó behandeld, dan moet de tegenstelling, die de heer Diemer zelf eerst laat zien, maar bewust geformuleerd worden. Onze christelijke pers is niet door gereformeerde menschen opgericht, om op het allerbelangrijkst gebied de beginselstrijd te hooren rangschikken onder de din- gen, die geen beteekenis hebben of strijden tegen de goede zaden.

Wilde ik „De Rott.” volgen in haar al te populaire redeneermethode, dan zou ik brieven kunnen citeeren en gesprekken van menschen, wier naam „De Rott.” zou doen schrikken, die mij op dit punt zijn bijgevallen. Ik zal het niet doen. Maar wat ik wel zal doen, dat is: den Heer Diemer zeggen, dat zijn citaten van vraaggesprekken met ds. Vonckenberg en den Heer De Lange alweer niets met de kwestie te maken hebben. Ieder, die zelf een beginsel heeft, scherp geformuleerd, kan samenwerken, kan ook anderen waardeeren, voorzover te waardeeren viel. Maar al dat gepraat over „waardering”, over „vriendschappelijke” samenwerking tusschen bonden is in dit debat een onbegrijpelijk om-de-kwestie-heendraaien. Als „De Rott.” vraagt, of ds. Vonckenberg en de heer De Lange soms ook al zich moeten bekeeren tot de bonden van Hervormde en Lutherse Bonden, omdat zij die waardeeren, dan zeg ik den Heer Diemer:

a. U draait uw lezers een rad voor de oogen — ik neem graag aan onbewust — want u kunt eerst met die vraag aankomen, als u van die heeren leest: God heeft die bonden groot gemaakt;

b. als U de kwestie telkens zoo verlegt, dan gaat u zelf heel bodenklijk zondigen tegen het 9e gebod, gelijk het ook al zulk een zoude is, als u uw briefschrijvers het hoofd laat schudden over een K. S. die niet bestaat, dien u enkel maar gefantaseerd hebt;

c. indien u eens van mij een reeks citaten van ds. Vonckenberg hebben wilt, die over de eenheid en de eenheidsbeweging precies denzelfden kant uit rede-neert als ik, en volmaakt veroordeelt, wat „De Rotterdammer” in deze artikelen doet, dan kunt u ze krijgen. Een tweede aanbod alzoo: „De Rott.” kan de copie alweer gratis krijgen. Vermoedelijk zal dit tweede aanbod (dat toch ernstig is en het debat kan verhelderen) wel evenzeer verzweigen worden als het eerste.

Het is gemakkelijk genoeg te schrijven, dat „De Rott.” het „cement” wil zijn, dat hieënhoudt, wat kerkelijk uiteenging.

Maar cement moet dan ook stevig zijn.

Wie evenwel den beginselstrijd juist op kerkelijk terrein rangschikt onder de zonden en de „dwangheden van de dominees” — „De Rott.” heeft van die bijzonder ontwikkelde briefschrijvers, die wordt geen cement. Dat is maar vrijmoedige beelddespraak.

Ik keer het juist om (ik deed dat al eerder, maar „De Rott.” loopt ook daar weer om heen). Ik herhaal: het blad heeft letterlijk niets te maken met den strijd der kerken onderling. En wanneer het zich veroorlooft, een etiket van goddelijke approbatie te plakken op iedere groep, waarvan een zeker getal „De Rotterdammer” leest, desnoods ten koste van den goeden christennaam van een persoon, die daarbij in den weg gaat staan, dan steunt het den geestelijken onderbouw van al die groepjes. Het eind is: de verdeeldheid versterken door ze in den naam van God te sanctioneeren. Het twisten tegen die verdeeldheid (zooals ik het in concrete gevallen doe) noemen ze dan verdeeldheid bevorderen en felheid. Neen, geachte Heer Diemer, alle lievigheid sanctioneert de verdeeldheid; en ze draagt geen cement aan, doch laat den hopeloos verdeelden boel maar liggen. Gij kijkt alleen maar naar uw eigen terrein en hebt den moed, iemand, die cement uit beginselen wil aandragen (zuiver op kerkelijk terrein in een zuiver kerkelijke kwestie)

²⁾ Waarom wordt de scherpe strijd tegen ds. Kersten niet gestaakt met een beroep op de pluriformiteit der sociaal-politieke actie? Voelt men de ondoordachtelijkheid niet van het betoog van „De Rott.” art. IV?

lezers van
oote be-
ar ik dan
heel veel
pt) ook al
scheiding
kheid; en
de bewe-
de Geref.
mocht ge-
blad lie-
wat plomp
antwoor-
zich naast
mover „De
erk. Zoo
van con-
inzake de
door een
nacion-
eële kwes-
n worden
even van
delijk ver-
re zelf die
v. publiek
neer geeft
ijn waarde
ergelijking:
principiële
nare men-
de kwan-
eit. En op
het vierde
onthul-
nnen ver-
nij kwalijk
doen. Als
aarschuwd
moet de
erst laat
Onze Chris-
menschen
ebied de-
er de din-
n tegen de
l te popu-
en kunnen
vier naam
p dit punt
ar wat ik
zeggen, dat
s Vonken-
s met de
lf een be-
tan samen-
rzoover te
er „waar-
nenwerking
(begrijpelijk
vraagt,
soms ook
van Her-
die waar-
oogen —
kunt eerst
eren leest:
t, dan gaat
9e gebod,
uw brief.
een K. S.
seerd hebt;
ten van De
enheid en
nt uit rede-
eelt, wat
t, dan kunt
„De Rott.”
armoedelijk
is en het
wegen wor-
n, dat „De
thoudt, wat
op kerkelijk
de „dwaas-
heeft van
de wordt
seeldsprak.
erder, maar
i). Ik her-
te maken
in waan-
dijke appo-
een zeker
s ten koste
en persoon,
steunt het
te groepen,
door ze in
twisten
concrete
bevorderen
le lievigheid
gt geen ce-
eelden boel
w eigen ter-
ement uit
kerkelijk
kwestie)

over dat werk in uw z.g. interkerkelijk blad te bekladden als persoon. Dat had niets met uw roeping, noch met mijn aanval te maken.

Vooris ook niets met het christelijk geloof, of de christelijke ethiek.

Of — het had er wel mee te maken. Het ging er tegen in.

Natuurlijk speelt ook de repetitie hier een rol. Dat ik herhaaldelijk terugkom op de in de polemiek betrokken kwesties, scherpert de herinnering op, en geeft aan vergeetachtige naturen den indruk van strijden boven anderen. Dat dit onjuist gezien is, behoeft geen betoog. Op het christelijk erf liggen de dagen van eertijds naast die van vandaag in de oogen van wie geestelijk tracht te zien. De redevoeringen b.v. waarmee de heeren Geelkerken en Wiase de Geref. kerken publiek bestreden hebben, zijn gehandhaafd: dus worden ze nog dagelijks aan de christelijke consciëntie aangedrongen. Hun consciëntie repeteert ze dagelijks, zoo moet ik wel aannemen.

De H. J. Heida over de (ook door „De Rotterdammer” gestelde) interkerkelijkheidsleus.

In „Geref. Kbl. Maassluis, Schiedam, Vlaardingen etc.”, schrijft de H. J. Heida:

Het is wel aardig, als men propaganda drijft op staatkundig terrein of op maatschappelijk gebied, te zeggen: menschen, wij zijn ruim van hart, wij zijn interkerkelijk omdat leden van onderscheidene kerken zich bij ons krachten ons uitgangspunt en beginsel kunnen aansluiten, maar dan heeft het woordje „interkerkelijk” alleen de betekenis, dat er is variëteit van kerkelijke belijders en daarmee is het tegelijkertijd zinledig geworden.

De kerken als kerken staan daar geheel buiten, tenzij iemand door het intreden in een dergelijk werk of vereeniging iets doelt, waardoor hij zijn belijdenis schendt en het H. Avondmaal, de gemeenschap der kerk zich onwaardig maakt.

Als interkerkelijk moet beteekeken: belijders van verschillende kerken behooren er toe en doen mede, zegt de terminologie niets, want dat kon men van schier alles zeggen en juist daarom beteekeent het niets meer of heeft het nooit iets beteekeend.

Het zou alleen dienst kunnen doen als propaganda-materiaal om de zaak, die men voorstaat erin te krijgen, bij verschillende kerkformaties.

Maar het gebruik van den naam kerk in eenige terminologie, waar toch kerk nog steeds beteekeent „des Heeren Huus”, verbiedt om dezen naam van zijn zin te berooven.

Bij het woord interkerkelijk vergoot men dat men tweeërlei terrein verwaart: men wil eenigszins doen voorkomen, alsof de kerk als instituut er toch ook bij betrokken is, er iets mee te maken heeft, terwijl deze er vaak even weinig mee van doen heeft als met een gemeenschappelijke timmerfabriek of drukkerij.

En nu zegt men misschien: Ja, maar het woordje kerk heeft bij ons de betekenis van lichaam van Christus in den diepst geestelijken zin des Woords!

Wem zoo, antwoorden wij: Wat wilt gij dan met het woordje „interkerkelijk” aanvangen? Zijn er dan verschillende lichamen van Christus?

Waar zijn die dan te vinden? Of is Christus dan gedeeld? Spreek dan maar liever terstond van „inter-christelijk” en ieder gevoelt, dat uw terminologie ons voert naar een moeras.

Maar, zou men ten slotte kunnen zeggen, interkerkelijk, daarmee willen we zeggen: dat het levende lichaam van Christus niet opgesloten is in de kerk als instituut, maar zich ook eenigszins vrij sterk al naar men wil moet uitleven in de verschijnselen en werkingen, de werkzaamheden op alle levens-terreinen.

Wij antwoorden: noemt gij dat interkerkelijk? dan zijn er zoovele kerkelijke verschijningen of verschijnselen als er Christelijke vereenigingen zijn en zou het gemeenschappelijke daartussen beduiden „intersociaal” of iets dergelijks; maar laat den naam kerk er als wij u beleeft iets mogen verzoeken, buiten.

Haal die niet meer naar beneden als door het woedenspel der tegenstanders reeds is gebeurd.

Dr. Kuiper heeft met machtige onderscheidingen getracht voor vele levenssterreinen een onderscheidene werkingssfeer aan te duiden.

Of hem dat altijd onberispelijk is gelukt, is een geheel andere zaak; daarover zal misschien de een anders denken dan de ander, maar gewis is dit een machtige greep van den grooten Gereformeerden denker geweest, dat hij voor de levenssterreinen en buiten de kerk heeft verwezen naar de kracht der gemeene gratie, gezuiverd en geleid door het licht der bijzondere genade.

Die terreinen te stempelen of met den naam kerkelijk of interkerkelijk brengt slechts verwarring en laat het woordje kerk niet in haar kracht.

Uit naam der kerk als instituut handelt op dat terrein niemand.

Trouwens de kerk heeft in het openbaar haar eigen zaak te doen of moet die ten minste kunnen doen.

En dit met den naam interkerkelijk te verwijzen naar het lichaam van Christus is een beleediging voor dat lichaam des Heeren, want de Heere Jezus heeft niet onderscheidene lichamen, waartusschen overeenkomsten kunnen worden gesloten.

Al die terreinen, waarop men wijst, zijn eenvoudig niet-kerkelijk. Zij behooren tot de algemeene openbaring en het algemeene leven, dat God zijn volk heeft geschonken.

Op die verschillende levenssterreinen heeft men de Kerk van Christus te eeren, te eerbiedigen; heeft men ook te zorgen, dat er ten aanzien van de kerk een gezond schriftuurlijke voorstelling bestaat, zal men o.a. ook naar die Kerk van Christus, die haar stem verheft, hebben te luisteren, maar te doen, alsof men op dat terrein handelt op of uit naam der kerk, 't zij als instituut, 't zij als lichaam

van Christus, en dat dan „interkerkelijk” noemt, is eenvoudig een aanmatiging, waarmee men zichzelf een geestelijke eertitel toekent, die alle kerken zet in den hoek der secten en zichzelf stelt op de plaats van de ééne algemeene Christelijke Kerk, waartoe ieder dan gaarne behoort, omdat het zich daarmee sieren wat de belijdenis betreft, geen verantwoordelijkheid medebrengt.

Op staatkundig terrein hebben wij als Gereformeerden voor die partij te kiezen, die het zuiverst het Gereformeerde beginsel vertegenwoordigt.

Niet omdat wij de Kerk als instituut daar willen laten heerschen.

De naam Staatkundig Gereformeerde vindt bij ons daarom geen ingang, wij een partij, die zich daarmee siera, openlijk naar het herstel der Staatskerk streeft en geweld vraagt voor de kotters, maar liever den naam „Staatkundig Gereformeerde”, dan al het geroep over „interkerkelijk”, waarbij de kerk geen zin meer heeft.

Ook op staatkundig en sociaal terrein hebben wij voor te staan het Gereformeerde levensbeginsel, dat ongetwijfeld tot nog toe in de Anti-Revolutionaire Partij het zuiverst wordt uitgedrukt.

Zij die telkens spreken van interkerkelijk, voegen er dan ook meestal „interconfessioneel” bij, omdat zij daartoe ook gewoonlijk neigen.

Het ware te wenschen geweest, dat de heer Diemer, eer hij zijn blad misbruikte voor een critiek, die volledig buiten zijn bevoegdheid lag — strijd tusschen kerk en kerk in zuiver kerkelijke bladen, eens de kwestie gepeild had, zoals de Heida hier doet.

„Het Leidensblad” en „De Rotterdammer”.

Nu „De Rotterdammer” liever verschee copie van onbekende lezers opneemt, dan serieuze nota te nemen van gedrukte copie van bekende menschen, copie die het reeds eerder onder de oogen kreeg, is het goed, hier te citeeren wat „Het Leidensblad” schreef (ik weet den datum niet precies, maar voeg er volledigheidshalve aan toe, dat 't in elk geval vóór of op 17 Sept. j.l. was):

Het is dan ook mogelijk, dat de politieke en sociale acties interkerkelijk blijven, al staan m.i. voor de politieke actie de kansen heel wat ongunstiger.

Maar op de vraag: is een zuiver interkerkelijk standpunt mogelijk in de jeugdbeweging, die bedoelt de vorming harer leden voor kerk, staat en maatschappij, antwoord ik volmondig: neen!

Bij de politieke en sociale acties is het in theorie mogelijk de kerkelijke geschillen te elimineeren, omdat deze acties de belangen van de diverse kerkelijke instituten en de beginselen, die aan de vorming dezer instituten ten grondslag liggen, niet of althans in onbetrekkende mate raken.

Moelijk is het desondanks wel. Ik behoef slechts te herinneren aan de discussie tusschen Dr. K. Schilder in „De Reformatie” en „De Rotterdammer”, in welke discussie ik aan de zijde van eerstgenoemd blad sta. Een ander staaltje van de groote moeilijkheid om interkerkelijk en toch Gereformeerde te zijn, vond ik eveneens in „De Rotterdammer”, waar deze schrijft over de moeilijkheden in de Gereformeerde studentenwereld, in welk artikel het volgende voorkomt:

„Het wordeke „Assen” heeft veel kwaad gedaan en tot veel misverstand aanleiding gegeven. Wie probeert dit te verzwijgen, is niet eerlijk. Intusschen, de feiten van vandaag zijn er en ze zijn verre van bemoeiigend.

De Unie, die van haar oprichting af streng interkerkelijk geweest is, die dat nog is, en dat blijven moet, heeft zich als zoodanig niet over een uitspraak eener bepaalde Kerk uit te laten. Wat hebben de Socii van Hervormden, Chr. Gereformeerden of Darbistischen huize ermee te maken? Al heel weinig!

S.S.R., dat krachtens haar wezen dus het woord „Assen” niet mag uitspreken, is de dupe geworden van deze narigheid.”

Dit is niet interkerkelijk, doch dit is een standpunt, waarin de Gereformeerde Kerk in haar wezen als lichaam van Christus wordt getroffen.

Immers, naar Gereformeerde opvatting, belijdt en formuleert de Kerk de Waarheid Gods. Niet in dien zin, dat ze onfeilbaar zou zijn. Maar wel in dezen zin, dat haar uitspraken, die op de belijdenis betrekking hebben, gezaghebbend zijn, tenzij een beroep op Gods Woord tusschen treedt.

En nu wordt hier door den schrijver in „De Rotterdammer” uitgesproken, dat de interpretatie, door de Kerk, dat is door het lichaam van Christus, van een vitaal punt der belijdenis gegeven, door een Gereformeerde organisatie als zoodanig zelfs niet genoemd mag worden, daar ze anders de „dupe” wordt van deze „narigheid”.

Zulk schrijven gaat uit van de volkomen negatie van het karakter der Kerk als „pilaar en vastigheid der Waarheid” en is dan ook niet interkerkelijk, doch contra-Gereformeerde.

Inderdaad, het staat met het begrip interkerkelijk veelal als met het begrip „neutraal”.

Er is een zône waar men neutraal kan zijn, er is ook een zône waar men interkerkelijk kan zijn.

Maar bij de principiële vorming van jonge menschen is het een zoowel als het ander een onmogelijkheid.

Wie uitspreekt, dat hij „neutraal” kan opvoeden, die schendt daardoor reeds de neutraliteit, omdat het Gereformeerde beginsel een neutrale opvoeding uitsluit en tot eisch stelt positief Christelijke opvoeding.

Wie uitspreekt, dat hij in „interkerkelijke” organisatie de jeugd kan opvoeden tot welbewuste en welovertuigde leden der Kerk, die schendt daarmee reeds het begrip interkerkelijk, omdat het Gereformeerde beginsel eischt, dat we de jeugd zullen opvoeden tot een welbewuste keuze.

Dit artikel was van den heer Grashoff. Ik spatieerde hier en daar.

Ik herhaal, wat ik reeds eerder in „De Bazuin” opmerkte:

De woorden van „De Rott.” over de kwestie Assen laten m.i. duidelijk zien, dat de „interkerkelijkheid” niet altijd is, wat men er onder verstaat: zóó toegepast is ze noch een deugd (want ze is niet positief) noch brengt ze winst (want haar wachtwoord is — althans in de vermaning tot anderen — le profonds silence, zoodra de kerk iets zegt). Consequentie is: geef aan alle christelijke acties en actie-leiders het vrije woord, maar laat de kerk alle deuren dicht doen, als ze wat heeft: zij spreke catacombaal.

Van dergelijke begrafenisdiensten zegge de kerk: dank u wel. Wil men een studentengeneratie kweken, die de moeder der geloovigen den mond stopt in naam van het recht der geloovigen, dan heeft men haar een principiële kwaden dienst gedaan. Aan de waarheid Gods wordt ieder gemeten, onverschillig of een dienstbode profeteert, of de kerk, of „De Rotterdammer”.

Dat ik hierop terugkom, is om „De Rotterdammer” te bewegen tot wat meer mannelijkheid: op zulke publieke dingen antwoorden is dapperder dan briefjes van verkeerd ingelichte naamloze lezers op te nemen.

Kamper Promotierecht: spreken of zwijgen?

Dr. J. H. Rietberg zegt in „De Wachter”:

Men meent, dat het persdebat over het doctoraat met eenige hartstochtelijkheid gevoerd zal worden, en dat daardoor de publieke bespreking vóór de Synode meer kwaad dan goed zal doen. Zóó oordeelt prof. Grosheide in het „Noord-Hollandsch Kerkblad”.

‘t Spijt me wel, maar ik kan het hiermee niet eens zijn.

‘t Begrijp werkelijk niet waarom deze zaak, bij besprekingen in onze pers, zou moeten worden uitgeschakeld. Bij het diamanten feest onzer Theol. School mocht er ook al niet over gesproken worden, en als wij er straks in de pers ook over moeten zwijgen, wanneer is het dan de tijd om er wel over te handelen?

Over andere rapporten mag wel gesproken worden, waarom dan over dat ééne niet? Wel b.v. over het rapport inzake de belijdenis, maar niet over het promotierecht?

Prof. Grosheide zegt: zulk een debat kan weer de kant uitgaan van een „perspolemie”, zoals we vroeger wel hebben gehad. Daar is onze Theol. School niet mee gebaat. En daar zijn onze kerken niet mee gebaat. Natuurlijk, een verkeerde perspolemie wensch ik evenmin. Maar dat hangt toch zeker voor een groot deel af van de wijze waarop men polemiseert? En dat onze School en onze Kerken er niet mee gebaat zouden zijn, is nog de groote vraag. Als de zaak broederlijk in de pers behandeld wordt, en als dan blijken zou, dat er eigenlijk principiële niets tegen, maar alles vóór is, om aan de School der kerken het promotierecht te laten uitoefenen, dan is onze School daarmee óók gebaat. En we behoeven hierbij elkander niet te prikkelen. We kunnen eerlijk elkanders argumenten bezien. We moeten eindelijk toch in onze Kerken over deze zaak tot klaarheid, en kon het zijn, tot overeenstemming komen.

Even later, sprekende over de andere rapporten:

Die worden allen opgesteld door bekwame mannen, die het vertrouwen hebben van onze kerken. En ze gaan óók in den regel over meer of minder gewichtige onderwerpen, die reeds eerder besproken zijn. Daarbij kan de perspolemie ook ternauwernood nieuws brengen. Daarover zou dan toch ook in onze kerkelijke pers ‘t besta gezwoegen kunnen worden.

Maar over sommige rapporten, b.v. over het belijdenis-rapport zal, volgens ‘t oordeel van prof. Grosheide, zeker geschreven moeten worden. En wéér kom ik tot de vraag: waarom dan niet over het promotierecht? Kunnen wij dan wel het belijdenis-rapport in broederlijken toon behandelen, en ‘t promotierecht niet?

Ten slotte:

‘t Bevreemdt me, dat juist voor het promotierecht een uitzondering moet gemaakt worden.

Inderdaad, hoe gaarne ik prof. Grosheide, en ook prof. Hepp, terwille ben, in dit geval kan ik het niet.

Zoo spoedig we inzage krijgen van het rapport, zal er in ons blad over geschreven worden. Wie van ons het doen zal, weet ik nog niet. ‘k Weet wel, dat het in broederlijken toon zal behandeld worden.

Maar — erover zwijgen kunnen wij niet!

K. S.

BOEKBESPREKING

„Geestelijke Wadom”, door Dr. J. J. Knap Czn.
Kampen — N.V. Uitgevers-Mij. J. H. Kok. 1929.

Knap verdiept zich. Wie het nog niet wist, ziet het in deze beschouwingen.

Het oratorische valt meer en meer weg. Het eenvoudige geestelijke leven is aan het woord. Hier wordt geboden gezonde zielsontleding naar de Schrift.

Reeds te lang wachten eenige uitgaven van den Zendingstudieraad op aankondiging. Wij noemen allereerst „De Boodschap van Jeruzalem”; eerst verscheen deze met een inleiding van ds B. M. Schnurman en dr H. Kraemer, maar nu is alle toelichting enz. weggelaten, en de Boodschap spreekt voor zichzelf. Deze uitgave juichen wij van harte toe; een ieder kan zich nu de Boodschap voor 25 ct. aanschaffen.